

Materiały do znajomości Gelechiidae (Lepidoptera)
Wielkopolskiego Parku Narodowego

Contributions to the knowledge of Gelechiidae (Lepidoptera)
of the Wielkopolski National Park

Edward BARANIAK^{*1}, Urszula WALCZAK^{*2}, Ole KARSHOLT^{**}

* Zakład Zoologii Systematycznej, Wydział Biologii,
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań;
e-mail: ¹baraniak@amu.edu.pl, ²urszulaw@amu.edu.pl

** Zoologisk Museum, Universitetsparken 15, DK-2100 København Ø, Denmark;
e-mail: okarsholt@snm.ku.dk

ABSTRACT: A faunistic list of 48 species of gelechiid moths (Lepidoptera: Gelechiidae) collected in the Wielkopolski National Park is given. *Syncopacma larseniella* GOZMANY, 1957 is new to the fauna of Poland.

KEY WORDS: Lepidoptera, Gelechiidae, faunistics, new records, Poland.

Wstęp

Skośnikowate (Gelechiidae) są jedną z najslabiej zbadanych rodzin motyli drobnych w Polsce. Większość danych dotyczących rozszedlenia tych motyli na terenie kraju ma charakter historyczny. Fragmentaryczne, współczesne informacje o ich występowaniu są rozproszone w pracach faunistycznych dotyczących motyli (BARAN 1998, 2008; BUSZKO 1990a, 1990b, 1991; BUSZKO i in. 1996; MAZURKIEWICZ i WRZESIEŃ 2008, PAWLIKIEWICZ i KAZIMIERCZAK 2009, JAWORSKI 2010). Dane o występowaniu Gelechiidae zostały zweryfikowane i podsumowane w wykazie rozmieszczeniowym motyli Polski (BUSZKO i in. 2000).

Niniejsza praca jest pierwszym opracowaniem faunistycznym, dotyczącym wyłącznie Gelechiidae Wielkopolskiego Parku Narodowego. Z terenu Parku wykazano dotychczas tylko jeden gatunek skośnika –

Anacamptis populella (CLERCK, 1759). Celem badań było uzupełnienie wiedzy na temat skośnikowatych występujących w Wielkopolskim Parku Narodowym.

Material i metody

Materiał do niniejszego opracowania gromadzono głównie w latach 1978–1980, pojedyncze osobniki pozyskano także w latach 1994–1995. Motyle łowiono z różną częstotliwością przy użyciu siatki entomologicznej podczas wypłaszania z roślin zielnych, drzew i krzewów w godzinach popołudniowych lub podczas odłowów przy wykorzystaniu sztucznych źródeł światła. Materiał zbierano na 10 stanowiskach, które zlokalizowane są w następujących kwadratach siatki UTM: XT19 Łódź k. Stęszewa, XT28 Krosinko, XT29: Górka, Mosina, Niwka, Osowa Góra, Puszczykowo, rez. „Grabina”, rez. „Sarnie Doły”, rez. „Skrzynka”.

Wyniki

Na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego stwierdzono występowanie 48 gatunków, co stanowi 24% fauny krajowej. Wśród nich 40 wykazano po raz pierwszy z Wielkopolski (oznaczone * przed nazwą gatunku), a 47 dotychczas nie było notowanych na obszarze Parku (oznaczone #). Niektóre z nich podane zostały z województwa wielkopolskiego (BUSZKO i NOWACKI 2000) na podstawie niepublikowanych danych wykorzystanych w niniejszej publikacji. Na uwagę zasługuje stwierdzenie *Syncopacma larseniella* GOZMANY, 1957, gatunku nowego dla fauny Polski, który w wykazie motyli (BUSZKO i NOWACKI 2000) uwzględniony został na podstawie niepublikowanych danych pierwszego autora.

Poniższy wykaz uszeregowany jest w alfabetycznej kolejności rodzajów i gatunków. Nazewnictwo przyjęto za Fauna Europaea (KARSHOLT 2011).

*#*Acompsia cinerella* (CLERCK, 1759)

– Mosina, 14 VI 1979, 1 ex.

Znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#*Anacamptis blattariella* (HÜBNER, 1796)

– Mosina, 2 VII 1979, 2 exx.

Po 1960 r. wykazany z Polski północnej, wschodniej i środkowej (BUSZKO i in. 2000, PAWLIKIEWICZ i KAZIMIERCZAK 2009).

Anacampsis populella (CLERCK, 1759)

- Mosina, 2 VII 1979, 2 exx.

Znany z rozproszonych stanowisk w kraju. W Wielkopolsce podawany wcześniej z Poznania i Mosiny (SZULCZEWSKI 1932).

*#Aroga velocella (DUPONCHEL, 1838)

- Osowa Góra, 15 VII 1994, 1 ex.

Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Athrips mouffetella (LINNAEUS, 1758)

- Puszczykowo, 4 VII 1979, 1 ex.; Osowa Góra, 30 VII 1994, 1 ex.; Mosina, 9 VII 1980, 1 ex.

Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Bryotropha affinis (HAWORTH, 1828)

- Niwka, 30 V 1978, 1 ex.

Rzadko notowany gatunek. Poza Wielkopolską wykazywany współcześnie jedynie z województwa kujawsko-pomorskiego (BUSZKO i in. 2000).

*#Bryotropha desertella (DOUGLAS, 1850)

- Osowa Góra, 29 VI 1978, 1 ex.

Gatunek znany z nielicznych stanowisk na terenie kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Bryotropha galbanella (ZELLER, 1839)

- Mosina, 11 VIII 1980, 1 ex.

Rzadki gatunek, poza Wielkopolską wykazany współcześnie z dwóch województw: warmińsko-mazurskiego i lubelskiego (BUSZKO i in. 2000).

#Bryotropha senectella (ZELLER, 1839)

- Mosina: 2 VII 1979, 1 ex., 7 VII 1980, 1 ex., 9 VII 1980, 1 ex., 30 VII 1979, 12 exx., 5 VIII 1979, 3 exx.; Niwka: 27 VII 1979, 4 exx., 29 VII 1979, 1 ex.; Górką, 9 VIII 1979, 1 ex., rez. „Sarnie Doły”, 24 VIII 1994, 1 ex.

W Wielkopolsce podawany wcześniej z Poznania (SZULCZEWSKI 1932).

*#Bryotropha similis (STANTON, 1854)

- Mosina, 14 VI 1979, 1 ex.; Niwka, 9 VII 1979, 1 ex.
Współcześnie wykazywany z centralnej i wschodniej Polski (BUSZKO i in. 2000).

*#Bryotropha terrella (DENIS & SCHIFFERMÜLLER, 1775)

- Osowa Góra: 29 VI 1978, 1 ex., 12 VIII 1979, 1 ex.; Niwka: 29 VII 1979, 5 exx., 27 VII 1979, 5 exx.; Mosina: 14 VI 1979, 3 exx., 9 VI 1979, 1 ex., 5 VIII 1979, 1 ex., 18 VI 1980, 2 exx.
Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Carpatolechia alburnella (ZELLER, 1839)

- Niwka, 9 VII 1979, 1 ex.; Mosina, 10 VII 1980, 1 ex.; Krosinko, 2 VII 1980, 1 ex.
Gatunek znany współcześnie z Polski północno-wschodniej (BUSZKO i in. 2000).

*#Carpatolechia decorella (HAWORTH, 1812)

- Osowa Góra, 19 V 1980, 1 ex.
Rzadko notowany gatunek, podawany z Pomorza Zachodniego (HERING 1891) oraz z rozproszonych stanowisk na terenie kraju (BUSZKO i in. 2000).

#Carpatolechia proximella (HÜBNER, 1796)

- Mosina, 14 VIII 1979, 1 ex.
Współcześnie stwierdzony w centralnej i północno-wschodniej Polsce (BUSZKO i in. 2000). W Wielkopolsce znany z historycznych stwierdzeń w Poznaniu (SZULCZEWSKI 1932).

*#Caryocolum alsinella (ZELLER, 1868)

- Mosina, 21 VIII 1979, 1 ex.
Bardzo rzadki, kserotermiczny gatunek, znany z okolic Łomży (HERING 1918). Po roku 1960 łowiony w województwie kujawsko-pomorskim (BARAN 1998), a ostatnio stwierdzony w Warszawie (JAWORSKI 2010).

*#Caryocolum fischerella (TREITSCHKE, 1833)

- Niwka, 29 VII 1979, 1 ex.

Rzadko notowany gatunek, związany troficznie z *Saponaria officinalis* (ELSNER i in. 1999). Znany z historycznych stanowisk w Polsce północno-zachodniej i południowo-zachodniej. Po roku 1960 notowany w centralnej i północno-wschodniej części kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Caryocolum junctella (DOUGLAS, 1851)

- Górka, 9 VIII 1979, 1 ex.

Współcześnie notowany w centralnej i wschodniej części kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Caryocolum proxima (HAWORTH, 1828)

- Osowa Góra, 6 VIII 1979, 1 ex.; Puszczykowo, 31 VII 1979, 1 ex.

Bardzo rzadki gatunek, znany do niedawna wyłącznie z województwa łódzkiego (BUSZKO i in. 2000). Ostatnio stwierdzony w Warszawie (MAZURKIEWICZ i WRZESIEŃ 2008).

*#Chionodes distinctella (ZELLER, 1839)

- Mosina: 7 VII 1980, 1 ex., 14 VII 1980, 1 ex.; Niwka: 14 VIII 1994, 1 ex., 29 VII 1979, 1 ex., 27 VII 1979, 1 ex., 20 VIII 1979, 1 ex.; rez. „Skrzynka”, 1 IX 1994, 1 ex.; rez. „Grabina” 5 VIII 1994, 1 ex.; Łódź, 7 VIII 1994, 4 exx.; Osowa Góra, 29 VII 1974, 1 ex.

Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Chionodes electella (ZELLER, 1839)

- Mosina, 9 VI 1979, 1 ex.

Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Chionodes fumatella (DOUGLAS, 1850)

- Osowa Góra, 15 VII 1994, 1 ex.

Gatunek znany ze stanowisk w centralnej i wschodniej części Polski (BUSZKO i in. 2000).

#Chrysoesthia sexguttella (THUNBERG, 1794)

- Puszczykowo, 30 VIII 1979, 1 ex.

Pospolity gatunek znany z wielu stanowisk na terenie kraju (BUSZKO i in. 2000). W Wielkopolsce łowiony w Poznaniu (SZULCZEWSKI 1932).

*#Cosmardia moritzella (TREITSCHKE, 1835)

- Mosina, 21 VIII 1979, 1 ex.

Gatunek znany z rozproszonych stanowisk, głównie w północnej części kraju (BUSZKO i in. 2000). Ostatnio stwierdzony w Warszawie (MAZURKIEWICZ i WRZESIEŃ 2008).

*#Eulamprotes wilkella (LINNAEUS, 1758)

- Niwka, 27 VII 1979, 1 ex.; Mosina, 21 VIII 1979, 1 ex.

Gatunek szeroko rozsielony w Polsce (BUSZKO i in. 2000).

*#Gelechia rhombella (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)

- Niwka, 20 VIII 1979, 1 ex.; rez. „Grabina”, 5 VIII 1994, 2 exx.

Znany z większości terenu kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Gelechia rhombelliformis STAUDINGER, 1871

- Łódź, 7 VIII 1994, 5 exx.

Gatunek wcześniej znany tylko z historycznych stanowisk na Pomorzu Zachodnim (HERING 1891). Po roku 1960 wykazany z województwa kujawsko-pomorskiego (BUSZKO i in. 2000).

*#Gelechia scotinella HERRICH-SCHÄFFER, 1854

- Puszczykowo: 31 VII 1979, 2 exx., 2 VIII 1979, 4 exx.; Mosina, 5 VIII 1979, 1 ex.

Rzadko notowany gatunek, znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Gelechia sestertiella HERRICH-SCHÄFFER, 1854

- Mosina, 2 VII 1979, 1 ex.

Rzadki gatunek znany północnej części kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Helcystogramma lutatella (HERRICH-SCHÄFFER, 1854)

- Łódź, 7 VIII 1994, 1 ex.
Znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Metzneria paucipunctella (ZELLER, 1839)

- Osowa Góra, 29 VI 1978, 3 exx.; Mosina, 13 VII 1980, 3 exx.
Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

#Mirificarma mulinella (ZELLER, 1839)

- rez. „Grabina”, 5 VIII 1994, 2 exx.; Łódź, 7 VIII 1994, 2 exx.
Ciepłolubny gatunek znany z nielicznych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000). W Wielkopolsce wykazany z Poznania (SZULCZEWSKI 1932).

*#Monochroa tenebrella (HÜBNER, 1817)

- Kątnik, 9 VII 1980, 4 exx.
Gatunek znany wspólnie z rozproszonych stanowisk, głównie w północnej Polsce (BUSZKO i in. 2000).

*#Neofriseria peliella (TREITSCHKE, 1835)

- Mosina: 14 VI 1979, 1 ex., 30 VII 1979, 1 ex., 5 VIII 1979, 1 ex.;
Niwka: 29 VII 1979, 4 exx., 20 VIII 1979, 1 ex.; Osowa Góra, 12 VIII 1979, 1 ex.; Łódź, 7 VIII 1994, 1 ex.
Wykazany z większości obszaru kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Pexicopia malvella (HÜBNER, 1805)

- Górka, 14 V 1995, 1 ex.
Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000). Ostatnio stwierdzony w Warszawie (MAZURKIEWICZ i WRZESIEŃ 2008).

*#Psoricoptera gibbosella (ZELLER, 1839)

- rez. „Grabina”, 5 VIII 1994, 1 ex.; rez. „Skrzynka”, 1 IX 1994, 1 ex.
Gatunek znany z rozproszonych stanowisk, głównie w północnej Polsce (BUSZKO i in. 2000).

*#Ptocheuusa inopella (ZELLER, 1839)

- Kątnik, 9 VII 1980, 3 exx.; Mosina, 13 VII 1980, 2 exx.

Gatunek występujący na murawach psammofilnych. Podawany ze Szczecina i Międzyzdrojów (BÜTTNER 1880), okolic Głogowa i Wzgórz Trzebnickich (WOCKE 1874). Współcześnie łowiony w Polsce północno-wschodniej (BUSZKO i in. 2000).

#Recurvaria leucateLLa (CLERCK, 1759)

- Mosina, 2 VII 1979, 1 ex.

Podawany z większości obszaru kraju (BUSZKO i in. 2000). W Wielkopolsce znany z historycznego stanowiska w okolicach Poznania (SZULCZEWSKI 1932).

*#Recurvaria nanella (DENIS & SCHIFFERMÜLLER, 1775)

- Mosina, 24 VI 1979, 1 ex.

Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Scrobipalpa acuminatella (SIRCOM, 1850)

- Osowa Góra, 6 VIII 1979, 1 ex.

Motyl notowany w Polsce północno-wschodniej i południowo-wschodniej (BUSZKO i in. 2000).

*#Scrobipalpa atriplicella (FISCHER VON RÖSLERSTAMM, 1841)

- Niwka, 20 VIII 1979, 1 ex.

Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

*#Scrobipalpula psilella (HERRICH-SCHÄFFER, 1854)

- Niwka, 27 VII 1979, 1 ex.

Znany z nielicznych stanowisk w kraju (BUSZKO i in. 2000).

#Sophronia semicostella (HÜBNER, 1813)

- Mosina, 14 VI 1979, 1 ex.

Motyl wykazany z większości obszaru kraju (BUSZKO i in. 2000). W Wielkopolsce łowiony wcześniej w Poznaniu (SZULCZEWSKI 1932).

*#*Sophronia sicariellus* (ZELLER, 1839)

- Mosina, 14 VI 1979, 1 ex.; Górka, 14 V 1995, 1 ex.

Bardzo rzadki gatunek występujący na suchych murawach. Znany z historycznych stanowisk na Dolnym Śląsku (WOCKE 1874). Po roku 1960 stwierdzony w centralnej i południo-wschodniej Polsce (BUSZKO i in. 2000).

*#*Stenolechia gemmella* (LINNAEUS, 1758)

- Mosina: 16 V 1980, 2 exx., 11 VIII 1980, 1 ex.

Gatunek znany z większości obszaru kraju (BUSZKO i in. 2000).

Ryc./Fig. *Syncopacma larseniella* GOZMANY, 1957

*#*Syncopacma larseniella* GOZMANY, 1957

- Mosina, 14 VI 1979, 1 ex.

Gatunek nowy dla fauny Polski, umieszczony w wykazie rozmieszczeniowym motyli (BUSZKO i in. 2000) na podstawie niepublikowanych danych pierwszego autora. Larwa *S. larseniella* żeruje między sprzędzonymi liśćmi *Lotus corniculatus* i *L. uliginosus* (ELSNER i in. 1999). Imagines obserwowane są w czerwcu i lipcu. Latają o zmierzchu wokół

roślin żywicielskich oraz przylatują do pułapek świetlnych. Większość znanych stanowisk tego gatunku znajduje się w północno-zachodniej Europie. W Europie Środkowej występuje lokalnie i wykazano go do tej pory z nielicznych stanowisk na terenie Niemiec, Austrii i Czech (ELSNER i in. 1999). Znany również z Rumunii i Środkowej Rosji (KARSHOLT 2011).

*#*Teleiodes luculella* (HÜBNER, 1813)

– Mosina, 2 VII 1979, 1 ex.

Współcześnie wykazany z Polski zachodniej i północno-wschodniej (BUSZKO i in. 2000).

*#*Teleiodes vulgella* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER, 1775)

– Mosina, 9 VI 1979, 1 ex.

Gatunek notowany po 1960 r. w centralnej i wschodniej Polsce (BUSZKO i in. 2000).

#*Teleiopsis diffinis* (HAWORTH, 1828)

– Osowa Góra, 12 VIII 1979, 1 ex.

Wykazany z większości obszaru kraju (BUSZKO i in. 2000). W Wielkopolsce stwierdzony wcześniej przez SZULCZEWSKIEGO (1932).

SUMMARY

The paper contains the results of faunistic research on gelechiid moths (Lepidoptera: Gelechiidae) carried out in the years 1978–1980 and 1994–1995 in the Wielkopolski National Park (Western Poland). During the study 48 species of this family were recorded, which makes 24% of the fauna of Poland. 40 of them (marked by *) were reported for the first time from Greater Poland Voivodeship (administration district in Poland), and 47 of them (marked by #) from the Wielkopolski National Park. *Syncopacma larseniella* GOZMANY, 1957 is new to the fauna of Poland. It was reported earlier in a distributional checklist by BUSZKO i in. (2000) on the basis of unpublished data of the senior author. However, authors of the checklist gave only the information on the presence of the species in voivodeship, with no detailed data on the collection.

PIŚMIENNICTWO

BARAN T. 1998: Nowe stanowiska rzadkich gatunków *Gelechiidae* (Lepidoptera) w Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, **16**: 233-234.

- BARAN T. 2008: On the new and rare Microlepidoptera (Lepidoptera) in Polish fauna. Polish Journal of Entomology, **77**: 133-143.
- BUSZKO J. 1990a: Struktura i dynamika zasięgów motyli minujących (Lepidoptera) na obszarze doliny dolnej Wisły. UMK Toruń. 166 ss.
- BUSZKO J. 1990b: Studies on the mining Lepidoptera of Poland. X. Mininig Lepidoptera of Poznań and surrounding areas. Acta Zoologica Cracoviensis, **33**, 17: 367-452.
- BUSZKO J. 1991: Motyle (Lepidoptera) rezerwatu Las Piwnicki. Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody, **10**: 5-60.
- BUSZKO J., JUNNILAINEN J., PEKKA-KAITILA J., NOWACKI J., NUPPONEN K., PAŁKA K. 1996: Nowe i rzadko spotykane w Polsce motyle (Lepidoptera) stwierdzone w południowo-wschodniej części kraju. Wiadomości Entomologiczne, **15**: 105-115.
- BUSZKO J., KARSHOLT O., RYNARZEWSKI T. 2000: Gelechiidae (ss. 44-51). [W:] J. BUSZKO, J. NOWACKI (red.): The Lepidoptera of Poland. A distributional checklist. Polish Entomological Monographs, **1**: 1-178.
- BÜTTNER F.O. 1880: Die pomerschen, insbesondere die stettiner Microlepidopteren. Entomologische Zeitung, **41**: 383-473.
- ELSNER G., HUEMER P., TOKÁR Z. 1999: Die Palpenmotten (Lepidoptera, Gelechiidae) Mitteleuropas. Bratislava, 208 ss.
- HERING E. 1891: Ergänzungen und Berichtigungen zu F.O. Büttner's Pommerschen Microlepidopteren. Entomologische Zeitung, **52**: 135-227.
- HERING M. 1918: Beiträge zur Kenntnis der Mikrolepidopterenfauna von Polen. Entomologische Zeitung, **79**: 191-202.
- JAWORSKI T. 2010: Rzadko spotykane i nowe dla województwa mazowieckiego gatunki Microlepidoptera (Lepidoptera). Wiadomości Entomologiczne, **29**: 219-220.
- KARSHOLT O. 2011: Gelechiidae. [W:] KARSHOLT, O. & E.J. van NIEUKERKEN (red.). Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. Fauna Europaea version 2.4, <http://www.faunaeur.org>.
- MAZURKIEWICZ A., WRZESIEN R. 2008: Rzadkie gatunki Microlepidoptera złowione w Warszawie. Wiadomości Entomologiczne, **27**: 175.
- PAWLIKIEWICZ P., KAZIMIERCZAK J. 2009: Nowe i rzadkie dla Wyżyny Łódzkiej gatunki motyli (Lepidoptera). Wiadomości Entomologiczne, **28**: 183-190.
- SCHILLE F. 1931: Fauna motyli Polski. Prace Monograficzne Komisji Fizjograficznej PAU, **7**: 1-358.
- SZULCZEWSKI J. 1932: Przyczynek do fauny motyli drobnych Poznania i okolic. Polskie Pismo Entomologiczne, **11**: 119-132.
- WOCKE M.F. 1874: Verzeichnis der Falter Schlesiens. Zeitschrift für Entomologie, Neue Folge, **4**: 1-108.